

**NACIONALINĖS M.K.ČIURLIONIO MENŲ MOKYKLOS
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS
APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, patvirtintomis 2017 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-190, Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602.
2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.
3. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą mokykloje.
4. Tvarkos aprašo tikslas - siekiant ugdyti pozityvų vaiko elgesį ir sukurti draugišką ir saugią atmosferą, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu.
5. Aprašas taikomas visiems Mokyklos bendruomenės nariams: mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams, administracijos darbuotojams, švietimo pagalbos specialistams, kitiems darbuotojams.
6. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:
 - 6.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;
 - 6.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;
 - 6.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;
 - 6.4. kiekvienas mokyklos bendruomenės narys turi mokėti tinkamai reaguoti patyčių situacijoje.
7. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:
 - 7.1. smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą;
 - 7.2. artima aplinka – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį;

- 7.3. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui;
- 7.4. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
- 7.4.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
- 7.4.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;
- 7.4.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;
- 7.4.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;
- 7.5. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi;
- 7.6. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.
- 7.7. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);
- 7.8. patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias;
- 7.9. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;
- 7.10. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);
- 7.11. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;
- 7.12. psichologinės pagalbos savalaikiškumas – pareiga organizuoti pagalbą nukentėjusiam ir (ar) smurtą naudojusiam asmeniui nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pirmojo pranešimo apie smurto ar patyčių atvejį;
- 7.13. institucinis informavimas – pranešimai kompetentingoms institucijoms: Vaiko teisių apsaugos skyriui (VTAS), savivaldybės pedagoginei psichologinei tarnybai (PPT) ar kitam psichologinės pagalbos teikėjui, policijai – teisės aktų nustatyta tvarka.

II. SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE INTERVENCIJA IR PREVENCIJA

8. Mokyklos darbuotojų veiksmų seka sužinojus apie smurtinį elgesį šeimoje:
 - 8.1. apie smurtinį elgesį šeimoje mokytojas ar administracijos darbuotojas praneša mokyklos direktoriui arba Vaiko gerovės komisijos pirmininkui;
 - 8.2. mokyklos direktorius gavęs informaciją apie pastebėtą smurto atvejį nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša:
 - 8.2.1. Vaiko teisių apsaugos tarnybai, kai smurtą patiria vaikas;
 - 8.2.2. Psichologinei pedagoginei tarnybai ar kitam psichologinės pagalbos tiekėjui, kai smurtą patiria ar jį naudoja mokytojas.
 - 8.3. Mokyklos direktorius arba Vaiko gerovės komisijos pirmininkas sukviečia pagalbos mokiniui specialistus, klasės vadovą, mokytoją;
 - 8.4. Aptariamas įvykis, surenkama informacija;
 - 8.5. Nusprendžiama, kas ir kaip apie galimą smurtą šeimoje prieš vaiką, praneš jo tėvams ir pakvies atvykti į mokyklą;
 - 8.6. Pokalbis su tėvais, informuojant juos apie Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą, pranešant apie galimą įvykį Vaikų teisių apsaugos skyriui;
 - 8.7. Išsiunčiamas pranešimas Vilniaus miesto Vaikų teisių apsaugos skyriui.
9. Smurto artimoje aplinkoje išaiškinimas, sustabdymas ir pagalba turi būti sisteminė:
 - 9.1. kompleksinė pagalba – įtraukiami mokyklos pagalbos vaikui specialistai ir įvairios tarnybos;
 - 9.2. mokyklos politikoje atsispindi smurto netoleravimo nuostata ir jos laikomasi;
 - 9.3. mokykloje yra nustatyta veiksmų tvarka įvykus smurtiniam elgesiui šeimoje.

III. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

9. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, jos vykdyje dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.
10. Mokyklos direktorius yra atsakingas už Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.
11. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas ir socialinis pedagogas, kurie kasmet:
 - 11.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

- 11.2. atlieka mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias analizę;
- 11.3. vadovaujantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;
- 11.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;
- 11.5. teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
- 11.6. esant reikalui, teikia siūlymus mokyklos direktoriui dėl Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašo tobulinimo;
- 11.7. atlieka kitus mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.
12. Klasių vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

IV. PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

13. Visais įtariamų ir realių smurto bei patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:
 - 13.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus, esant elektroninėms patyčioms, išsaugo įrodymus;
 - 13.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;
 - 13.3. privalo užtikrinti, kad smurtą ar patyčias patyręs mokinys ir jo tėvai (globėjai, rūpintojai) bei smurtą naudojęs mokinys gautų psichologinę pagalbą nedelsiant, bet ne vėliau, kaip per 5 darbo dienas nuo pirmojo pranešimo apie įvykį;
 - 13.4. jeigu pagalbą teikia išorės specialistai, Mokyklos psichologas susisieikia su paslaugų teikėju, suderina pagalbos tikslus ir užtikrina tęstinumą;
 - 13.5. informuoja klasės vadovą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, elektroninių patyčių atveju, pateikia išsaugotus įrodymus;
 - 13.6. jei informuoja tiesiogiai Vaiko gerovės komisijos pirmininką, psichologą ar socialinį pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (rekomenduojama forma 2 priede).
14. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

- 14.1. išsiaiškina situaciją;
- 14.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
- 14.3. užpildo pranešimo apie patyčias formą (rekomenduojama forma 2 priede); ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologui ar socialiniam pedagogui;
- 14.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su Vaiko gerovės komisijos pirmininku, psichologu ar socialiniu pedagogu psichologu ar ir informuoja apie pokyčius.
15. Užpildytą formą priėmęs asmuo (Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas ir socialinis pedagogas) formą registruoja Patyčių registracijos žurnale (žurnalas laikomas Vaiko gerovės komisijos pirmininko kabinete):
 - 15.1. imasi spręsti patyčių situaciją;
 - 15.2. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja mokyklos Vaiko gerovės komisijos sušaukimą;
16. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:
 - 16.1 numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;
 - 16.2. informuoja mokyklos direktorių apie esamą situaciją;
 - 16.3 vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
17. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti Vaiko gerovės komisijos pirmininką, soc. pedagogą ar psichologą, kurie inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.
18. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti mokyklos direktorių, kuris perduoda turimą informaciją darbuotojų etikos komisijai.
19. Visiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

**NACIONALINĖS M.K.ČIURLIONIO MENŲ MOKYKLOS
REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**

PASTEBĖJUS AR ĮTARUS PATYČIAS

1. Kiekvienas mokyklos darbuotojas nedelsiant reaguoja ir stabdo patyčias, primena mokiniams mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles, apie įvykį praneša klasės vadovui.
2. Klasės vadovas skubiai aiškinasi situaciją, kalbasi su mokiniais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais), stebi situaciją.
3. Pastebėjus, kad patyčios kartojasi, užpildo pranešimo apie patyčias formą (Priedas Nr.2) ir perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui, psichologui ar socialiniam pedagogui.
4. Užpildyta forma registruojama Patyčių registracijos žurnale.
5. Užregistravęs patyčias, toliau sprendžia patyčių situaciją, bendrauja su patyčių dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais).
6. Nepavykus išspręsti patyčių situacijos ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos sušaukimą, kuri informuoja mokyklos direktorių, numato veiksmų planą ir imasi spręsti patyčių situaciją.
7. Smurtą ar patyčias patyriam mokiniui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojui ar kitam darbuotojui bei smurtą naudojusiam mokiniui, mokytojui ar kitam darbuotojui psichologinė pagalba siūloma nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pirmojo pranešimo apie įvykį.

Įtariant patyčias, vienas svarbių elementų yra tokio elgesio pasikartojamumas. Žymėti pastebėtus faktus, kitų perduotą informaciją apie patyčias svarbu dėl šio reiškinių atskleidimo kitiems asmenims – vaikų tėvams, pedagogams ar esant poreikiui kitiems specialistams. Taip pat dėl patyčių masto mažėjimo įvertinimo.

PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA

Pranešimo data

Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias	
Kas pranešė apie patyčias	
Kada įvyko patyčios (data, val.)	
Kur įvyko patyčios	

Kokios patyčių formos buvo naudotos (pabraukti):

Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);
Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;
Žodinės: vaiko užgauliojimas žodžiais ir užrašais, tai gali būti prasivardžiavimas, gąsdinimas, pašaipios replikos, užrašai apie vaiką, „juokeliai“, apkalbinėjimas, šmeižimas.
Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).
Kiti pastebėjimai: (įrašyti) _____

Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas:

Duomenys apie patyčių dalyvius

Vaiko, patyrusio patyčias, vardas, pavardė, amžius, klasė	
Vaiko,-ų, kuris,-ie tyčiojosi, vardas, pavardė, amžius, klasė	
Vaiko,-ų, stebėjusio,-ių patyčias, Vardas, pavardė, amžius, klasė	

Išsamesnė informacija apie įvykį

--

Mokyklos pedagogų ar kitų darbuotojų elgesys šioje patyčių situacijoje

--

Veiksmų, po įvykusių patyčių, planas (pildo mokytojai arba pagalbos mokiniui specialistai)

Su vaiku patyrusiu patyčias	
Su vaiku, kuris tyčiojosi	
Su stebėtojais	
Su patyčių dalyvių tėvais	
Su kitais mokyklos darbuotojais	
Kita (įrašyti)	